

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
J. КОКОТТ
представено на 17 септември 2020 година¹

Дело C-488/19

**Minister for Justice and Equality
срещу
JR**

(Постановяване на осъдителна присъда от трета държава от ЕИП)

(Преюдициално запитване, отправено от High Court (Висш съд, Ирландия))

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Рамково решение 2002/584/ПВР — Европейска заповед за арест — Обхват — Постановяване на осъдителна присъда от съда на трета държава — Признаване на тази осъдителна присъда в издаващата държава членка — Изпълнение в издаващата държава членка — Взаимно признаване — Взаимно доверие — Член 4, точка 7, буква б) — Отказ за изпълнение на европейска заповед за арест — Престъпления, които са извършени извън територията на издаващата държава членка“

I. Въведение

1. Съдебните органи на държавите членки могат да издават европейски заповеди за арест на основание Рамково решение 2002/584/ПВР² за изпълнение на наказания лишаване от свобода. Прилага ли се обаче това рамково решение и към изпълнението на присъда, която е постановена в трета държава и е призната в молещата държава членка на основание на международен договор?
2. Освен това осъдителната присъда в трета държава повдига въпрос относно основание за отказ за изпълнение на заповедта за арест, което досега не е разглеждано от Съда. Съгласно член 4, точка 7, буква б) от Рамковото решение замолената държава може да откаже изпълнението по-специално, когато престъплението е извършено извън територията на молещата държава членка, а правото на замолената държава членка не допуска наказателно преследване за същите престъпления, извършени извън територията ѝ. Всъщност в настоящия случай деянието е извършено в трета държава, но са били налице подготвителни действия в молещата държава. Ето защо трябва да се изясни какво е значението на това обстоятелство за прилагането на посоченото основание за отказ.

¹ Език на оригиналния текст: немски.

² Рамково решение на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 2009 г., стр. 24).

II. Правна уредба

A. Международното право

1. Споразумение между Норвегия и Литва за признаване и изпълнение на съдебни решения по наказателни дела

3. Споразумението между Република Литва и Кралство Норвегия за признаване и изпълнение на съдебни решения по наказателни дела, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, е в сила от 5 април 2011 г. Споразумението урежда признаването на решения на издаващата държава (член 7) и съдържа основания за непризнаването от изпълняващата държава (член 8).

2. Споразумение между Европейския съюз, Исландия и Кралство Норвегия относно процедурата за предаване

4. Споразумението между Европейския съюз и Република Исландия и Кралство Норвегия³ относно процедурата за предаване между държавите — членки на Европейския съюз, и Исландия и Норвегия е в сила от 1 ноември 2019 г.⁴

5. В преамбюла на Споразумението е посочено:

„[...]

като изразяват взаимно доверие в структурата и функционирането на правните си системи, както и в способността на всички договарящи се страни да гарантират справедлив процес,

[...]“.

6. Член 1, параграф 3 от Споразумението предвижда:

„Настоящото споразумение не намалява задължението за уважаване на основните права и основните правни принципи, установени с Европейската конвенция за правата на човека, или, при изпълнение от съдебен орган на държава членка, на принципите, посочени в член 6 от Договора за Европейския съюз“.

7. Впрочем разпоредбите на Споразумението относно процедурата за предаване до голяма степен съответстват на разпоредбите на Рамково решение 2002/584.

B. Правото на Съюза

8. Съображение 6 от Рамково решение 2002/584 гласи:

„Европейската заповед за арест съгласно настоящото рамково решение е първата конкретна мярка в областта на наказателното право, която прилага принципа за взаимно признаване, който Европейският съвет определя като „крайъгълния камък“ на съдебното сътрудничество“.

³ ОВ L 292, 2006 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 8, стр. 74, одобрено от името на Съюза с член 1 от Решение 2014/835/ЕС на Съвета от 27 ноември 2014 г. (ОВ L 343, 2014 г., стр. 1).

⁴ Известие относно влизането в сила на споразумението за предаване между Европейския съюз, Исландия и Норвегия (ОВ L 230, 2019 г., стр. 1 и поправка в ОВ L 276, 2019 г., стр. 67).

9. Член 1 от Рамково решение 2002/584 дава определение на европейската заповед за арест и съдържа задължение за изпълнението ѝ:

„1. Европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване [от] друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане.

2. Държавите членки следва да изпълнят всяка европейска заповед за арест въз основа на принципите на взаимното признаване и в съответствие с разпоредбите на настоящото рамково решение.

3. Рамковото решение няма действие по отношение на изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 от Договора за Европейския съюз“.

10. Член 2 от Рамково решение 2002/584 определя обхвата на европейската заповед за арест:

„1. Европейска заповед за арест се издава за деяния, които са наказуеми съгласно правото на издаващата държава членка с лишаване от свобода или мярка, изискваща задържане за не по-малко от 12 месеца, или ако наложеното наказание лишаване от свобода или мярката, изискваща задържане, е не по-малко от 4 месеца.

2. Следните престъпления, ако в издаващата държава членка са наказуеми с лишаване от свобода или мярка, изискваща задържане за срок не по-малък от три години и така както са определени в законодателството на издаващата държава членка, при условията на настоящото рамково решение и без проверка за двойна наказуемост на деянието, дават основание за предаване съгласно европейска заповед за арест:

— [...]

— незаконен трафик на наркотични и психотропни вещества,

— [...]

3. [...]

4. За престъпления, различни от посочените в параграф 2, предаването може да зависи от условията, деянията, за които е издадена европейска заповед за арест, да съставляват престъпление съгласно законодателството на изпълняващата държава членка независимо от елементите на състава или начина, по който е описано“.

11. Член 4 от Рамково решение 2002/584 позволява в определени случаи изпълнението на европейска заповед за арест да бъде отказано:

„Изпълняващият съдебен орган може да откаже да изпълни европейска заповед за арест:

1. когато в някои от посочените в член 2, параграф 4 случаи, деянието, за което е издадена европейска заповед за арест, не е престъпление съгласно правото на изпълняващата държава членка; [...]

[...]

7. когато европейската заповед за арест се свързва с престъпления, които:

- a) съгласно правото на изпълняващата държава членка са извършени изцяло или частично на нейна територия или на място, считано за такова; или
- b) са извършени извън територията на държавата членка, издала европейската заповед за арест, а правото на изпълняващата държава членка не допуска наказателно преследване за същите престъпления, извършени извън територията ѝ“.

12. Член 8 от Рамково решение 2002/584 определя съдържанието на европейската заповед за арест:

„1. Европейската заповед за арест съдържа следната информация в съответствие с формуляра, включен в приложението:

[...]

- v) доказателства за влязла в сила присъда, заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила, попадащ в обхвата на членове 1 и 2;

[...]“.

В. Ирландското право

13. Ирландия транспонира Рамково решение 2002/584 с European Arrest Warrant Act 2003 (Закон за европейската заповед за арест от 2003 г.). Член 5 от този закон изяснява кога се приема, че е налице наказуемост в Ирландия:

„За целите на този закон престъпление, посочено в европейска заповед за арест, съответства на престъпление съгласно правото на [Ирландия], когато действието или бездействието, съставляващо така посоченото престъпление, ако бъде извършено в [Ирландия] към датата на издаване на европейската заповед за арест, би съставлявало престъпление съгласно правото на [Ирландия]“.

14. Ирландия транспонира член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 с член 44 от Закона за европейската заповед за арест от 2003 г.:

„Лицето не бива предавано по силата на този закон, ако престъплението, посочено в издадената по отношение на него европейска заповед за арест, е извършено или се твърди, че е извършено на място, различно от издаващата държава, и действието или бездействието, в което това престъпление се състои — поради това че е било извършено на място, различно от [Ирландия] — не съставлява престъпление съгласно правото на [Ирландия]“.

15. Ирландският Misuse of Drugs Act 1977 (Закон за злоупотреба с наркотични вещества от 1977 г.)⁵ предвижда в член 15, параграф 1:

„Всяко лице, притежаващо, законно или не, контролирано наркотично вещество с цел продажбата или доставянето му по друг начин на друго лице в нарушение на разпоредби по член 5 от този закон, е виновно за извършването на престъпление“.

⁵ С измененията.

III. Фактичката обстановка и преюдициалното запитване

16. JR е литовски гражданин. През януари 2014 г. той се договаря с трето лице в Литва да достави наркотични вещества в Норвегия срещу възнаграждение от 570 EUR. JR транспортира веществата от Литва, като преминава през няколко международни граници, и накрая влиза в Норвегия от Швеция. На 19 януари 2014 г. е разкрит в Норвегия, на приблизително пет километра от границата с около 4,6 кг метамфетамин.

17. На 28 ноември 2014 г. Heggen og Frøland tingrett (Районен съд на Хеген и Фроланд, Норвегия) признава за виновен и осъжда JR (наричан по-нататък „осъденото лице“) за престъплението „незаконно доставяне на много голямо количество наркотични вещества“ съгласно член 162 от норвежкия Наказателен кодекс, като му налага наказание лишаване от свобода за срок от четири години и шест месеца. Жалбата на осъденото лице е отхвърлена.

18. На 18 юни 2015 г. Jurbarko rajono apylinkės teismas (Районен съд на област Юрбаркас, Литва) признава решението на норвежкия съд на основание на Споразумението между Норвегия и Литва за признаване и изпълнение на съдебни решения по наказателни дела, поради което това решение е можело да бъде изпълнено съгласно литовското право. Жалбата на осъденото лице срещу това решение е отхвърлена.

19. На 7 април 2016 г. Норвегия предава осъденото лице на Литва.

20. На 15 ноември 2016 г. Kaišiadorių rajono apylinkės teismas (Районен съд на област Кайшядорис, Литва) разпорежда осъденото лице да бъде условно освободено. На 5 февруари 2018 г. обаче Marijampolės apylinkės teismo Jurbarko rūmai (Районен съд на Мариямполе, съдебен състав на Юрбаркас, Литва) разпорежда осъденото лице да изтърпи останалата част от наказанието си — една година, седем месеца и 24 дни, поради неизпълнение на условията за условно освобождаване.

21. Тъй като осъденото лице междувременно е избягало извън страната, на 24 май 2018 г. литовските органи издават европейска заповед за арест с цел изпълнение на наказание лишаване от свобода за едно-единно престъпление, изразяващо се в незаконно съхранение, транспортиране, изпращане, продажба или разпространение по друг начин на много голямо количество наркотично или психотропно вещество.

22. На 21 януари 2019 г. осъденото лице е задържано в Ирландия. Там то изтърпява наказание лишаване от свобода първоначално до октомври 2019 г., наложено му в Ирландия за друго престъпление.

23. High Court (Висш съд, Ирландия) трябва да се произнесе относно изпълнението на европейската заповед за арест и по тази причина на 26 юни 2019 г. отправя до Съда следните въпроси:

- „1) Прилага ли се Рамково решение [2002/584] по отношение на положение, при което издирваното лице е осъдено и му е наложено наказание в трета държава, но по силата на двустранен договор между тази трета държава и издаващата държава, присъдата на третата държава е призната в издаващата държава и изпълнена съгласно правото на издаващата държава?
- 2) В случай на утвърдителен отговор, при обстоятелства, при които изпълняващата държава членка е приложила в своето национално законодателство факултативните основания за отказ за изпълнение на европейската заповед за арест по член 4, точка 1 и член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение [2002/584], как изпълняващият съдебен орган следва да

прецени наличието на престъпление, за което се твърди, че е извършено в третата държава, но при което съгласно съпътстващите това престъпление обстоятелства са били извършени подготвителни действия в издаващата държава?“.

24. Съдът отхвърля искането на High Court (Висш съд, Ирландия) за разглеждане на тези въпроси в рамките на спешно преюдициално производство поради липса на спешна необходимост.

25. Писмени становища по въпросите са представени от осъденото лице, Ирландия и Европейската комисия.

IV. Правен анализ

A. По обхвата на Рамково решение 2002/584 (първи въпрос)

26. С първия въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали може да бъде издадена европейска заповед за арест за изпълнение на наказание лишаване от свобода, което е постановено от съда на трета държава и е признато от издаващата държава членка.

27. Съгласно член 1, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване от друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда „лишаване от свобода“ или на мярка, изискваща задържане.

28. В настоящия случай издаващата държава членка желае да изпълни присъда „лишаване от свобода“. Тази присъда обаче е постановена не от самата държава членка, а от трета държава, и впоследствие е призната от издаващата държава. Ето защо е необходимо да се изясни дали съдебното решение на третата държава, съответно признаването в издаващата държава, може валидно да бъде предмет на европейска заповед за арест.

29. Присъдите „лишаване от свобода“, които са постановени в трети държави, по принцип не подлежат на изпълнение с европейска заповед за арест (вж. по този въпрос точка 1). Положението е различно, когато издаващата държава членка признава присъдата „лишаване от свобода“ (вж. по този въпрос точка 2). Тогава изпълняващата държава членка проверява дали европейската заповед за арест е в сила (вж. по този въпрос точка 3).

1. Принципът на взаимно признаване не се прилага по отношение на трети държави, [...]

30. Рамково решение 2002/584 се прилага само за държавите членки, но не и за трети държави⁶. Следователно постановената в трета държава присъда „лишаване от свобода“ като такава по принцип не може да бъде изпълнена чрез европейската заповед за арест.

31. Съгласно член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584 молещата държава може да издаде европейска заповед за арест само ако е налице подлежащ на изпълнение съдебен акт⁷. Такива подлежащи на изпълнение съдебни актове се издават от органите на държавите членки⁸.

⁶ Решение от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 42).

⁷ Решения от 1 юни 2016 г., Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, т. 43 и 44, както и т. 49–57), и от 10 ноември 2016 г., Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, т. 27).

⁸ Решение от 10 ноември 2016 г., Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, т. 32 и 33).

32. Между държавите членки се прилага принципът на взаимно признаване, който се основава на принципа на взаимно доверие и конкретен израз на който е европейската заповед за арест съгласно член 1, параграф 2 и съображение 6 от Рамково решение 2002/584⁹.

33. По-конкретно, принципът на взаимно доверие изисква всяка държава членка да приеме, освен при изключителни обстоятелства, че всички останали държави членки зачитат правото на Съюза, и по-специално признатите от него основни права¹⁰.

34. Тези принципи обаче не могат автоматично да бъдат отнесени към трети държави. Без такова взаимно доверие няма как да се презумира, че третата държава е спазила основните права на издирваното лице. Съгласно член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584 обаче основните права трябва да бъдат спазвани. Обстоятелството, че трета държава е приела международни договори, които по принцип гарантират зачитането на основните права, не компенсира непременно това изискване¹¹.

35. Следователно норвежката присъда сама по себе си не може да бъде основание за европейската заповед за арест.

2. [...] а само в рамките на Съюза [...]

36. В настоящия случай обаче Литва признава осъдителната присъда и наказанието, които са наложени от норвежкия съд.

37. Докато между Съюза и трета държава липсва релевантен международен договор, в отношенията между тези две държави правилата в областта на екстрадицията са от компетентността на държавата членка. Държавите членки обаче са длъжни да упражняват тази компетентност при спазване на правото на Съюза¹².

38. Тъй като при предаването на осъденото лице от Норвегия на Литва споразумението между Съюза, Исландия и Норвегия все още не е било в сила, Литва е имала право да приложи без ограничения споразумението си с Норвегия.

39. Оттук въпросът е дали европейската заповед за арест предполага подлежащото на изпълнение наказание лишаване от свобода да е наложено в държава членка, или дали издаващата държава членка може да „легализира“ наложеното от трета държава наказание лишаване от свобода, като признае осъдителната присъда.

40. Изглежда подобна хипотеза не е била взета предвид при приемането на Рамково решение 2002/584. Независимо от това, европейската заповед за арест може да е приложима при положение като настоящото, ако са изпълнени условията на Рамковото решение. По-специално то не изключва изрично тази възможност.

9 Решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и Цвикау) (C-508/18 и C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 43 и 44) и PF (Главен прокурор на Литва) (C-509/18, EU:C:2019:457, т. 22 и 23).

10 Решения от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 36), от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и Цвикау) (C-508/18 и C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 43) и PF (Главен прокурор на Литва) (C-509/18, EU:C:2019:457, т. 22), и от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 46).

11 Вж. решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 55—57), и от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 65).

12 Решения от 13 ноември 2018 г., Raugevicius (C-247/17, EU:C:2018:898, т. 45), и от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 48).

41. Отправна точка е вече споменатият член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584, съгласно който европейската заповед за арест трябва да се основава на друг съдебен акт на молещата държава членка¹³. Такива могат да бъдат влязла в сила присъда, заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила, попадащ в обхвата на членове 1 и 2.

42. В тази насока от преюдициалното запитване следва, че с решение от 18 юни 2015 г. районният съд на област Юрбаркас признава решението на норвежкия съд от 28 ноември 2014 г., така че то е можело да бъде изпълнено съгласно литовското право. След временно спиране на изпълнението, на 5 февруари 2018 г. Marijampolės apylinkės teismo Jurbarko rūmai (Районен съд на Мариямполе, съдебен състав на Юрбаркас, Литва) разпорежда осъденото лице да изтърпи останалата част от наказанието. Ето защо е налице подлежащ на изпълнение съдебен акт.

43. От текста на немски език не е очевидно как следва да се прецени дали даден съдебен акт, попадащ в обхвата на членове 1 и 2 от Рамково решение 2002/584, има същата юридическа сила. Текстовете на член 8, параграф 1, буква в) на английски и френски език обаче показват, че трябва да се провери дали съдебният акт попада в обхвата на членове 1 и 2¹⁴. Това е в съзвучие с функцията на член 8, параграф 1, буква в). Данните, необходими съгласно член 8, следва само да изясняват, че условията на европейската заповед за арест са изпълнени¹⁵. Те са залегнали по-конкретно в членове 1 и 2.

44. От своя страна обхватът на членове 1 и 2 от Рамково решение 2002/584 се определя не въз основа на списък с национални съдебни актове, а въз основа на целта и предмета на съответния акт.

45. Наистина член 1, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 определя европейската заповед за арест като съдебно решение, което е издадено от държава членка, но с това не се визира решението, което се изпълнява с европейската заповед за арест. В настоящия случай за последното посочено решение от член 1, параграф 1 следва единствено, че заповедта за арест трябва да има за цел изпълнение на присъда „лишаване от свобода“. Това наказание, поне според текста на тази разпоредба, не е необходимо да е постановено в държава членка. В тази насока признаването на съдебно решение на трета държава има същата функция като осъдителна присъда, тъй като то изисква изпълнението на това решение в признаващата държава членка.

46. Съгласно член 2, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 европейска заповед за арест може да се издаде, ако е наложено наказание лишаване от свобода от не по-малко от 4 месеца. И тук няма изискване осъдителната присъда да е издадена в държава членка. Напротив, признаването на осъдителна присъда на трета държава попада в обхвата на тази разпоредба, ако се отнася до наказание лишаване от свобода с достатъчно дълъг срок.

47. Ето защо се налага изводът, че Рамково решение 2002/584 се прилага по отношение на положение, при което издирваното лице е осъдено и му е наложено наказание в трета държава, но по силата на международен договор с тази трета държава присъдата на третата държава е призната в издаващата държава и изпълнена съгласно правото на издаващата държава.

¹³ Точка 31 от настоящото заключение.

¹⁴ „[A]ny other enforceable judicial decision having the same effect, coming within the scope of Articles 1 and 2“, съответно „toute autre décision judiciaire exécutoire ayant la même force entrant dans le champ d'application des articles 1er et 2“.

¹⁵ Решение от 23 януари 2018 г., Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, т. 59).

3. [...] и не означава сяко доверие

48. Макар Рамковото решение да е приложимо, остава да се изясни доколко признаването на наказание лишаване от свобода в държавата членка на молещия съдебен орган е обвързващо за изпълняващия съдебен орган.

49. За да се легитимира взаимното признаване на съдебното решение от другите държави членки, трябва да се спазва защитата на процесуалните и основните права¹⁶. Ето защо Рамково решение 2002/584 трябва да се тълкува така, че да може да се осигури спазване на основните права на заинтересованите лица, без обаче да се засяга ефективността на системата за съдебно сътрудничество между държавите членки, един от същностните компоненти на която е европейската заповед за арест, предвидена от законодателя на Съюза¹⁷.

50. В този аспект системата на европейската заповед за арест съдържа защита на две равнища на процесуалните и основните права на издирваното лице. На първото равнище при приемането на подлежащ на изпълнение съдебен акт издирваното лице трябва да се ползва от съдебна защита. На второто равнище трябва да се гарантира съдебна защита при издаването на европейската заповед за арест¹⁸.

51. В този смисъл обстоятелството, че е проведено предходно съдебно производство, в което е направено произнасяне относно вината на издирваното лице, позволява на изпълняващия съдебен орган да приеме, че решението за издаване на европейска заповед за арест за целите на изпълнението на наказание е продължение на националното производство, в рамките на което осъденото лице се е ползвало от всички гаранции, присъщи на приемането на този вид съдебни актове, и по-специално от гаранциите, произтичащи от основните права и основните правни принципи, посочени в член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584¹⁹.

52. В настоящия случай Литва признава норвежкото съдебно решение въз основа на споразумението си с Норвегия и с обжалването осъденото лице е имало правна защита срещу признаването. Въз основа на взаимното доверие между държавите членки следва да се приеме, че в това производство на молещата държава процесуалните и основните права на осъденото лице са били спазени.

53. При изключителни обстоятелства обаче могат да се въведат ограничения в принципите на взаимно признаване и взаимно доверие между държавите членки²⁰.

54. Отправна точка за установяването на такива изключителни обстоятелства е член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584, съгласно който последното не води до изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 ДЕС²¹.

16 Вж. по този въпрос повече в решения от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 35 и сл.), и от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 46 и сл.).

17 Решение от 10 август 2017 г., Turikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, т. 63).

18 Решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и Цвикау) (C-508/18 и C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 67) и PF (Главен прокурор на Литва) (C-509/18, EU:C:2019:457, т. 45).

19 Решение от 12 декември 2019 г., ZB (Кралски прокурор на Брюксел, Белгия) (C-627/19 PPU, EU:C:2019:1079, т. 36).

20 Становище 2/13 (Присъединяване на Европейския съюз към ЕСПЧ) от 18 декември 2014 г. (EU:C:2014:2454, т. 191) и решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 82), от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 43), и от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 49).

21 Решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 83), и от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 45).

55. Не всяко евентуално нарушение на основните права в молещата държава членка обаче непременно трябва да се счита за изключително обстоятелство, тъй като по правило за взаимното доверие обикновено е достатъчно засегнатите лица да получат правна защита в този аспект в тази държава²².

56. За изключително обстоятелство следва да се счита само рискът от тежко нарушение на основните права. За първи път Съдът е възприел това схващане във връзка с риска от нечовешко или унижително отношение на издирваното лице по смисъла на член 4 от Хартата за основните права на Европейския съюз²³. Същото би било налице при реален риск, в случай на предаване на издаващия съдебен орган на лицето, за което се отнася европейска заповед за арест (с цел наказателно преследване), основното право на независим съд на това лице и оттук същественото съдържание на неговото гарантирано с член 47, втора алинея от Хартата основно право на справедлив съдебен процес да бъдат нарушени²⁴.

57. Ако държава членка признае и изпълни наказание, постановено от съда на трета държава, рискът от тежко нарушение на основните права може да бъде свързан, от една страна, с осъдителната присъда в третата държава, например с производството, признаците на престъплението или с наказанието, но от друга страна, и с производството и условията на задържане в молещата държава членка.

58. В тази насока може да има случаи, в които съответните рискове са известни поради общоизвестна информация²⁵ или съответното лице се позовава на сериозния риск от тежко нарушение на основните права в случай на екстрадиция²⁶.

59. Ето защо в подобни случаи изпълняващият съдебен орган е длъжен в рамките на конкретна и точна преценка да провери дали са налице сериозни и потвърдени основания да се приеме, че има опасност срещу издирваното лице да бъде извършено тежко нарушение на основните права²⁷. За целта изпълняващият съдебен орган, като запитващата юрисдикция в главното производство, трябва в приложение по-специално на член 15, параграф 2 от Рамково решение 2002/584 да поиска от издаващия съдебен орган да му предостави всякаква допълнителна информация, която той счита за необходима за преценката на съществуването на подобен риск²⁸.

60. В настоящото производство обаче досега не са представени доказателства за нарушение на основните права, камо ли за тежко нарушение. Напротив, трябва да се отбележи, че не става въпрос за признаването на осъдително решение на коя да е трета държава.

22 Вж. решения от 21 декември 2011 г., NS (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865, т. 80—85), от 10 декември 2013 г., Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813, т. 50 и сл.), от 26 юли 2017 г., Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, т. 48), от 2 април 2019 г., Н. и R. (C-582/17 и C-583/17, EU:C:2019:280, т. 40), и от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 47).

23 Решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 84), от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 44), и от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 50).

24 Решения от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 59), и от 12 февруари 2019 г., TC (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, т. 43).

25 Вж. решения от 21 декември 2011 г., NS (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865, т. 87 и сл.), от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 88—89), от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 57—59), от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 51—53), и от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 65).

26 Вж. решение от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 64).

27 Решения от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 92 и 94), от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 73), и от 15 октомври 2019 г., Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, т. 55).

28 Решения от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци на съдебната система) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 76), и от 19 септември 2018 г., RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, т. 42).

61. Действително, не е достатъчно, че Норвегия е страна по ЕКПЧ²⁹. Тази държава обаче е сключила Споразумението относно процедурата по предаване, което влиза в сила на 1 ноември 2019 г. В преамбюла на това споразумение договарящите се страни изразяват взаимно доверие в структурата и функционирането на правните си системи, както и в способността си да гарантират справедлив процес³⁰. Така Съюзът изразява доверие в Норвегия, равностойно на взаимното доверие между държавите членки. Следователно спрямо тази трета държава е налице оборимата презумпция, че основните права досега са били спазвани и че ще бъдат спазвани и в бъдеще.

4. Заключение по първия въпрос

62. Следователно Рамково решение 2002/584 се прилага по отношение на положение, при което издирваното лице е осъдено в Норвегия и му е наложено наказание там, но по силата на международен договор с Норвегия тази присъда е призната в издаващата държава членка и изпълнена съгласно правото на последната държава.

63. Изпълняващият съдебен орган обаче прекратява процедурата по предаване, ако има сериозни и потвърдени основания да смята, че изпълнението на постановената в Норвегия присъда „лишаване от свобода“, призната от Литва, би довело до тежко нарушение на основните права.

Б. По възможността за отказ за изпълнение на европейската заповед за арест (втори въпрос)

64. С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали изпълняващ съдебен орган може да откаже да изпълни европейска заповед за арест на основание на член 4, точка 1 и член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584, тъй като престъплението е извършено в трета държава, при условие че извършителят е извършил подготвителни действия в издаващата държава.

1. По член 4, точка 1 от Рамково решение 2002/584

65. Съгласно член 4, точка 1 от Рамково решение 2002/584 изпълняващият съдебен орган може да откаже да изпълни европейската заповед за арест, когато в някой от посочените в член 2, параграф 4 случаи, деянието, за което е издадена европейска заповед за арест, не е престъпление съгласно правото на изпълняващата държава членка.

66. В настоящия случай изглежда изключено предаването да бъде отказано на това основание, тъй като разглежданото престъпление, трафик на наркотични вещества, представлява престъпление съгласно член 15 от ирландския Закон за злоупотреба с наркотични вещества и освен това, изглежда, не попада в обхвата на член 2, параграф 4 от Рамково решение 2002/584. Напротив, става дума за престъпление, изрично посочено в член 2, параграфи 2, пето тире, което не предполага двойна наказуемост.

67. Ето защо не е необходимо Съдът да се произнася по член 4, точка 1 от Рамково решение 2002/584.

²⁹ Вж. решения от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 55—57), и от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 65), вж. обаче решение от 19 септември 2018 г., RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, т. 52).

³⁰ Решение от 2 април 2020 г., Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, т. 73).

2. По член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584

68. Тълкуването на член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 обаче е от значение за решаването на спора. Съгласно тази разпоредба изпълняващият съдебен орган може да откаже да изпълни европейска заповед за арест, когато тази заповед за арест се свързва с престъпления, извършени извън територията на държавата членка, издала европейската заповед за арест, а правото на изпълняващата държава членка не допуска наказателно преследване за същите престъпления, извършени извън територията ѝ.

69. Следователно отказът зависи от две кумулативни условия: престъплението, предмет на което е европейската заповед за арест, да е извършено извън територията на държавата членка, издала европейската заповед за арест, и правото на изпълняващата държава членка да не допуска наказателно преследване за същите престъпления, извършени извън територията ѝ.

70. Смисълът и целта на това изключение са да дадат възможност на изпълняващия съдебен орган при изпълнение на европейската заповед за арест да отчете основни решения на замолената държава членка относно обхвата на собствената си наказателна юрисдикция. Член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 обаче не придава на тази цел абсолютен характер.

71. Що се отнася до второто условие по-горе, само ирландските съдилища могат да изяснят обхвата на приложимото ирландско наказателно право. В това отношение отказът за изпълнението зависи от замоления съдебен орган.

72. Обратно, колкото до понятието за престъпление, извършено извън територията на издаващата държава членка, член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 не се позовава на правото на замолената държава членка. Ето защо става дума за понятие на правото на Съюза, което Съдът трябва да тълкува, като отчита как това понятие трябва да се разбира, ако извършителят е извършил подготвителни действия в издаващата държава³¹.

73. Противно на схващането на Ирландия, признаването от издаващата държава членка няма значение за този въпрос, тъй като то не променя по никакъв начин мястото, където е извършено престъплението. Член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 обаче се отнася до мястото, където е „извършено“ престъплението. Ето защо в разглеждания конкретен случай деянието трябва да е имало извънтериториален характер.

74. В настоящия случай осъденото лице се договаря с трето лице в Литва да достави наркотични вещества в Норвегия срещу възнаграждение. Осъденото лице транспортира веществата от Литва, като преминава през няколко международни граници, и накрая влиза в Норвегия през Швеция. Там това лице е разкрито, на около пет километра от границата с няколко килограма метамфетамин. Осъдено е за престъплението „незаконно доставяне на много голямо количество наркотични вещества“. Съдът не е информиран, че деяния в Литва са били предмет на осъдителната присъда.

75. В тази насока главното производство повдига три въпроса, а именно: първо, дали позоваването на член 4, параграф 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 е изначално изключено, ако само някои, но не всички деяния са извършени в издаващата държава, второ, доколко понятието за деяние включва подготвителни актове, и трето, дали от това зависи обхватът на осъдителната присъда, която трябва да бъде изпълнена.

³¹ Вж. в този смисъл решения от 17 юли 2008 г., Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437, т. 42), от 16 ноември 2010 г., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, т. 38), от 14 ноември 2013 г., Baláž (C-60/12, EU:C:2013:733, т. 26), от 18 октомври 2016 г., Nikiforidis (C-135/15, EU:C:2016:774, т. 28), и от 23 април 2020 г., Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18, EU:C:2020:289, т. 31).

а) Деяния, частично извършени на територията на страната

76. Що се отнася до необходимия обхват на деянията в издаващата държава, член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 следва да се тълкува във връзка с буква а).

77. В член 4, точка 7, буква а) се говори за деяние, извършено „изцяло или частично“ в изпълняващата държава членка. Следователно частичното извършване на деяния в изпълняващата държава е достатъчно, за да може тази държава да откаже предаването съгласно тази разпоредба.

78. В член 4, точка 7, буква б) обаче се говори просто за „извън“ държавата членка, издала европейската заповед за арест, без друго уточнение. Ето защо основанийето за изключване по член 4, точка 7, буква б) се прилага само ако деянието е извършено *изцяло* извън молещата държава, и в същото време не е достатъчно, ако същото е извършено само частично.

79. Този извод се потвърждава от съображението, че член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 се прилага не само за разглежданото в случая изпълнение на наказание лишаване от свобода, но и за наказателното преследване. Това обаче трябва да е възможно и когато молещата държава предприема действия, тъй като основава местната си компетентност само на част от деянията.

б) Понятие за деяние

80. Запитващата юрисдикция обаче поставя и въпроса доколко подготвителните действия следва да се считат за част от престъплението, за което се иска предаването.

81. В това отношение може да се изходи от член 3, точка 2 от Рамково решение 2002/584. Като израз на забраната за повторно наказателно преследване и повторно осъждане съгласно член 50 от Хартата, съответно изпълнението на европейска заповед за арест трябва да бъде отказано, ако издирваното лице вече е осъдено за същото деяние. В тази насока при тълкуването на понятието „същото деяние“ Съдът е приел, че това понятие се отнася до наличието на признаците от обективна страна, независимо от тяхната правна квалификация или от защитения правен интерес, и е установил, че то обхваща съвкупност от конкретни неразделно свързани помежду си факти³².

82. Ето защо при определянето на извършеното престъпление трябва да се вземе предвид и наличието на признаците от обективна страна. Релевантни са конкретните неразделно свързани помежду си факти.

83. Що се отнася до наказуеми деяния в областта на нелегалния трафик на наркотични вещества, износът и вносът на едни и същи упойващи вещества в различни държави могат да представляват съвкупност от факти, които по своето естество са неразделно свързани помежду си³³.

84. От изложеното може да се предполага, че наред с доставката и вноса на упойващи вещества в Норвегия осъденото лице е извършило деяния в Литва, по-специално износа на наркотични вещества. Така престъплението не би било извършено изцяло извън издаващата държава членка. Следователно не е необходимо окончателно произнасяне по въпроса дали договарянето

³² Решение от 16 ноември 2010 г., Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, т. 39 и 40), въз основа на решения от 9 март 2006 г., Van Esbroeck (C-436/04, EU:C:2006:165, т. 27, 32 и 36), и от 28 септември 2006 г., Van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:614, т. 41, 47 и 48) относно член 54 от Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген.

³³ Решения от 9 март 2006 г., Van Esbroeck (C-436/04, EU:C:2006:165, т. 37), и от 28 септември 2006 г., Van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:614, т. 51).

с друго лице за транспортиране на наркотични вещества срещу възнаграждение също е част от такава съвкупност от факти. Това договаряне обаче предполага, че осъденото лице е изнесло упойващите вещества от Литва, за да ги внесе в Норвегия, т.е. че е действало със същия умисъл.

85. Окончателното произнасяне в това отношение обаче е задача на съответните компетентни национални съдилища, които трябва да определят дали въпросните факти, съставляващи признаците от обективна страна, представляват съвкупност от факти, неразделно свързани във времето, пространството и по отношение на своя предмет³⁴. В настоящата процедура по предаване отговорност за установяване на тези факти носят преди всичко ирландските съдилища, които обаче трябва надлежно да вземат предвид признатите в Литва констатации на норвежките съдилища. Освен това, ако е необходимо допълнително изясняване, може да се наложи да поискат допълнителна информация от литовските съдилища съгласно член 15, параграф 2 от Рамково решение 2002/584.

в) По предмета на осъдителната присъда

86. В настоящия случай изпълняващият съдебен орган няма право да откаже изпълнението на европейската заповед за арест и по съображение че норвежката осъдителна присъда не е обвързана с преминаването на границата, а само с доставката на упойващи вещества.

87. Действително в настоящия случай предмет на осъдителната присъда — доколкото се вижда — е престъпление, извършено извън територията на държавата членка, издала европейската заповед за арест. Текстът на член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584 обаче се отнася до мястото, където е „извършено“ престъплението. Ако искаше текстът да се отнася до деянията, за които е постановена присъдата, законодателят щеше да използва понятието „осъдено“, както е в член 3, точка 2 или член 4, точка 5.

88. Ако се изхожда от осъдителната присъда, това също би затруднило непропорционално прилагането на Рамковото решение. Това е така, тъй като към датата на осъдителната присъда по принцип не може да се предвиди кои деяния могат да имат значение в по-късен момент за прилагането на Рамковото решение и следователно трябва да бъдат включени. Посоченото се отнася по-специално за осъдителните присъди в трети държави, тъй като за съдилищата в тези държави прилагането на Рамковото решение е особено отдалечено.

89. Накрая, друго не следва и от практиката на Съда относно двойната наказуемост. Действително двойната наказуемост е свързана до голяма степен с фактите в основата на престъплението, както са отразени в съдебното решение, постановено в издаващата държава³⁵. Двойната наказуемост обаче също се отнася до извършването на престъплението, а не до осъдителната присъда. Всъщност съгласно член 7, параграф 3 от Рамково решение 2008/909/ПВР³⁶ изпълняващата държава може да постави по отношение на признаването на съдебното решение *условието то да се отнася за деяния*, наказуеми съгласно правото на изпълняващата държава.

³⁴ Решения от 9 март 2006 г., Van Esbroeck (C-436/04, EU:C:2006:165, т. 38), и от 28 септември 2006 г., Van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:614, т. 52).

³⁵ Решение от 11 януари 2017 г., Grundza (C-289/15, EU:C:2017:4, т. 37).

³⁶ Рамково решение на Съвета от 27 ноември 2008 година за прилагане на принципа за взаимно признаване към съдебни решения по наказателни дела, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, за целите на тяхното изпълнение в Европейския съюз (ОВ L 327, 2008 г., стр. 27), с измененията (ОВ L 219, 2019 г., стр. 78).

3. Заключение по втория въпрос

90. Следователно изпълняващ съдебен орган не може да откаже да изпълни европейска заповед за арест на основание член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584, когато е установено, че издирваното лице е извършило в издаващата държава членка наказуеми подготвителни действия, които в конкретния случай са неразделно свързани с деянието, за което то е било осъдено.

V. Заключение

91. Ето защо предлагам на Съда да отговори на преюдициалното запитване, както следва:

„1. Рамково решение 2002/584/ПВР относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки се прилага по отношение на положение, при което издирваното лице е осъдено в Кралство Норвегия и му е наложено наказание там, но по силата на международен договор с Норвегия тази присъда е призната в издаващата държава членка и изпълнена съгласно правото на последната държава.

Изпълняващият съдебен орган обаче прекратява процедурата по предаване, ако има сериозни и потвърдени основания да смята, че изпълнението на постановената в Норвегия присъда „лишаване от свобода“, призната от Република Литва, би довело до тежко нарушение на основните права.

2. Изпълняващ съдебен орган не може да откаже да изпълни европейска заповед за арест на основание член 4, точка 7, буква б) от Рамково решение 2002/584, когато е установено, че издирваното лице е извършило в издаващата държава членка наказуеми подготвителни действия, които в конкретния случай са неразделно свързани с деянието, за което то е било осъдено“.